

දැයුරු මය ආශ්‍රිත පුරාණ වාරිකර්මාන්තය

වන්දන රෝහණ විතාතාවි

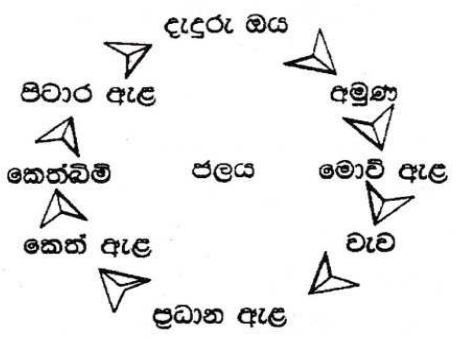
වර්තමාන භූගෝලීය බෙදීම අනුව වියළි කලාපය හා තෙත් කලාපය උතුරු දෙසින් වෙන් කෙරෙන මායිම වශයෙන් දැයුරු මය සලකණු ලැබේ. මාතලේ කඳුවැටියේ පා කඳු රාශයෙන් ඇඹෙන දැයුරු මය කුරුණෑගල හා පුත්තලම දිස්ත්‍රික්ක හරහා සැතපුම් 87 ක් (කි. මී. 42) ගලා යමින් හලාවත උතුරින් මුහුදට එක් වේ. කිඹුල්වානා මය, හක්වටුනා මය, කොස්පොතු මය, මගුරු මය හා කොළඹුණු මය මෙහි ප්‍රධාන පෝෂණ ජලමාර්ග වෙති.

උතුරින් මී මය නිමිතයේ හා රත්තමිබල මය නිමිතයෙන් ද, නැගෙනහිරින් මහවැලි නිමිතයෙන් ද, ඊසාන දෙසින් කලා මය නිමිතයෙන් ද, දකුණින් මහ මය නිමිතයෙන් හා කඳුවැටි මය නිමිතයෙන් ද, බටහිර සාගරයෙන් ද සීමාවුණු වර්ග සැතපුම් 1022 ක (වර්ග කිලෝමීටර් 2161) ප්‍රමාණයකින් දැයුරු මය නිමිතයෙන් යුක්තය. මෙහි ඉහළ කොටසෙහි වර්ග සැතපුම් 576 කි. පහළ කොටසෙහි වර්ග සැතපුම් 446 කි.

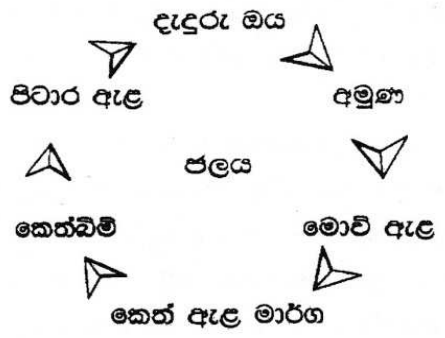
පළමු වන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමය ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්තයේ ඉතිහාසයේ ස්වර්ණමය අවධිය ලෙස සැලකිය හැක. මෙම රජු විසින් තනන ලද හෝ ප්‍රකෘතිමත් කරන ලද වැව්, අමුණු ඇළ මාර්ග හා සොරොව් සංඛ්‍යාවන්හි ප්‍රමාණය ඉතා විශාලය. මේ සම්බන්ධයෙන් ඓතිහාසික මූලාශ්‍රවල මෙන් ම පුරාවිද්‍යාත්මක සාධකවලින් තොරතුරු ලබාගත හැකි ය. මේ අනුව මීට සමකාලීනව පුරාණ ලෝකයේ පැවති උසස් ම වාරි තාක්‍ෂණය පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමයේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති බව නිගමනය කිරීමට පිළිවන. ඔහුට මෙවැනි විශිෂ්ඨ සේවයකි වාරි කර්මාන්ත සඳහා ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය මූලික පසුබිම පුහුණුව ලැබුණේ හෙතෙම දක්විණ දේශයේ පාලකයාව සිටිමින් දැයුරු මය නිමිතයේ වාරි කර්මාන්ත දියුණු කිරීමෙනි.

දැදුරු ඔය නිමිතයේ ඉදිවුණු අමුණු, ඇළ මාර්ග හා වැව් පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමය වන විට එකිනෙකට බද්ධ වූ වාටි පද්ධතියක් ලෙසින් ක්‍රියාත්මක වන අයුරින් ගොඩනගා තිබේ. "අභියෝග ජය ගැනීම" යන සංකල්පය මේ සඳහා සෘජුවම බලපා ඇත. මේ අනුව දැදුරු ඔය ආශ්‍රිතව බිහිවූයේ එම නිමිතයට කේන්ද්‍රගත වූ ස්වාධීන වාටි පද්ධතියක් බව නිගමනය කළ හැකි ය. ඒකාබද්ධ ව්‍යාපාරයක් ලෙස මෙම පද්ධතිය ගොඩනැගීමෙන් ආපේක්ෂා කරන්නට ඇත්තේ ජලය අඩුවැඩිවීම අතර නිරතුරුවම වෙනස්වන ජූවරූපයකින් යුතු දැදුරු ඔයෙහි ජලයෙන් උපරිම ප්‍රයෝජනය ලබා ගැනීම ය. මේ සඳහා පූර්ව සැලසුමක් හා සංවිධානයක් තිබුණු බව පැහැදිලි ය. උපයෝගීත්වයෙන් නිසිලෙස හඳුනාගෙන එයට ගැලපෙන පරිද්දෙන් මෙම වාටි නිර්මාණය ස්ථානගත කර තිබේ.

මෙම පද්ධතියේ ක්‍රියාකාරිත්වය නිසා ක්‍රමාණුකූල ජල සංසරණයක් ඇති වේ. මෙමගින් ජලය අවස්ථා ගණනාවකදීම භාවිත කිරීමට හැකිවන අතර ජලය ඝෂය වීම අවම කර ගැනීමට හැකියාව ඇත. මෙම ජල සංසරණ වර්ග 2 ක් දැදුරු ඔය නිමිතයෙන් හඳුනාගැනීමට පිළිවෙත.

I
අමුණ - වැව - කෙත්බිම් අතර
ජල සංසරණය

II
අමුණ කෙත්බිම් අතර
ජල සංසරණය

දැරුණු මය වාටි පද්ධතිය නිර්මාණය කිරීමේ දී මෙවැනි ජල සංසරණ ඒකක ගණනාවකගේ සම්බන්ධතාවයක් තිබෙන පරිද්දෙන් ගොඩනගා ඇත. මීට අමතරව අතු ගංගා ඔස්සේ එන ජලය ද ප්‍රයෝජනයට ගැනීමෙන් අනතුරුව දැරුණු මයට එකතු කිරීමෙන් තැවන වනාවක් භාවිතයට ගැනීමේ අවස්ථාව සලසා ඇත. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ දැරුණු මය නිමිතයේ ජලයෙන් ඒ වන විට උපරිම ප්‍රයෝජන ගෙන තිබෙන බවකි. පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජු දක්වීණ දේශාධිපතිව සිටි සමයේ ඉදිරිපත් කළ,

"අහසින් වැටුණු එකඳ දිය බිඳක් පවා මනුෂ්‍යා ප්‍රයෝජනයට නොගෙන මුහුදට ගලා නොයා යුතුය" යන ප්‍රකාශය තහවුරු වන ආකාරයෙන් දැරුණු මය ආශ්‍රිත වාටි පද්ධතිය ඉදිකර තිබෙන බව මේ අනුව නිගමනය කිරීමට පිළිවන.

මෙම වාටි පද්ධතිය උපරිම තත්ත්වයෙන් ක්‍රියාත්මක වූණු අවධියේ නිරන්තරයෙන් අමුණු ඇළ මාර්ග, වැව් හා කෙත් බිම් අතර ජලය සංසරණයවීමත් එම ජලයෙන් කිසියම් ප්‍රමාණයක් වාෂ්පීකරණය ක්‍රියාවලිය මගින් වායුගෝලයට එකතුවීමත් නිසා ප්‍රදේශය සිසිල් ස්වභාවයකින් යුක්ත වන්නට ඇත. එලෙස සංසරණය වන ජලයෙන් තවත් කොටසක් පොළවට උරා ගැනීම සිදුවන අතර මේ නිසා ප්‍රදේශයේ භූගත ජල මට්ටම ඉහළයාම සිදු වේ. මෙවැනි හේතූන් මගින් ප්‍රදේශයේ වනාන්තර හා දිගු කාලීන බෝග සැරවීමෙන් සමකාලීන පාරාසයික තත්ත්වයේ පැහැදිලි වෙනසක් එකල තිබෙන්නට ඇත. මෙම තත්ත්වය නිසා භූමිය මතුපිට ජලයේ ආරක්‍ෂාවීම සිදු වේ. ඒ හේතුවෙන් ප්‍රදේශයේ දිය උල්පත් හා ස්වභාවික කුඩා ජල මාර්ග ක්‍රියාත්මක තත්ත්වයෙන් පවතින්නට ඇත. මේ නිසා එවැනි ජල මාර්ග ආශ්‍රිතව ගොඩනැගුණු කුඩා වැව්වල ජලය රැස්වීමෙන් එම වැව් යටතේ වගාකරන කෙත්බිම් වඩාත් සාර්ථක ප්‍රතිඵල ගෙන දෙන්නට ඇති බව නිගමනය කළ හැකි ය.

දැරුණු මය නිමිතයේ විනාශ වී ගොස් තිබෙන වැව් විශාල ප්‍රමාණය සම්බන්ධයෙන් පරීක්ෂා කරන විට සක්‍රීය ප්‍රදේශයක සංවිධානාත්මක ලෙසින් ජනාවාස පිහිටවාගත් විශාල ජනපිටියක් පිළිබඳව නිගමනය කිරීමට පිළිවන. එහෙත් මෙම වැව් සියල්ලම කෙටිකාලීන ක්‍රියාවලියක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස හැඳින්විය නො හැකි ය. අනුරාධපුර මුල් යුගයේ සිට ක්‍රමයෙන් වැඩි වූ ජනතාවගේ කෘෂිකාර්මික හා වෙනත් ජල අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීම පිණිස මෙම වාටි නිර්මාණ විවිධ අවස්ථාවන්හි දී ඉදි වන්නට ඇත. පළමුවන

පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් දැයුරු ඔය නිමිතයේ ලොකු කුඩා සියළු වාටි කප්පාන්ත සම්බන්ධ වන සේ වඩාත් සංවිධානාත්මක සුවිශාල වාටි පද්ධතියක් නිර්මාණය කරන ලද්දේ මෙම කලාපය තව දුරටත් සක්‍රීය කිරීමේ අදහස ඇතිවය. එහෙත් මෙම තත්ත්වය පොළොන්නරු රාජධානිය බිඳවැටීමත් සමගම එතරම් කාලයක් පැවතුණේ නැත. ඉන් අනතුරුව එළඹුණු දඹදෙණි යුගයේ හා කුරුණෑගල යුගයේ දී මෙම වාටි කප්පාන්ත යම් තාක් දුරකට ක්‍රියාකාරී ස්වභාවයකින් පවතින්නට ඇත. ඉන් පසු මෙම වාටි පද්ධතිය ක්‍රමයෙන් විනාශ වී යන්නට ඇති බව අනුමාන කිරීමට පිළිවන.

දැයුරු ඔය නිමිතයේ වාටි පද්ධතිය බිඳවැටීමට තුඩුදුන් ප්‍රධාන හේතුව ලෙස සැලකිය හැක්කේ දේශපාලන අස්ථාවරත්වය නිසා වාටි කප්පාන්තයට තිබුණු රාජ්‍ය අනුග්‍රහය නොලැබීමෙන් ඒවා නිසි පරිදි නඩත්තු නොවීමය. ඒ සමග ම ජනතාව මෙම ප්‍රදේශ අතහැර සුවිසල් වාටිමාර්ග කටයුතු අතවශ්‍ය වූ නිරිතදිග තෙත් කලාපයට සංක්‍රමණය වීම සිදුවිය. මේ හේතුවෙන් ප්‍රදේශය ජනශූන්‍ය වූ අතර ඉතිරි වූ කුඩා ජන කණ්ඩායම් සඳහා තම කෘෂි කාර්මික අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම පිණිස කුඩා වාටි ක්‍රම ප්‍රමාණවත් වන්නට ඇත. විශාල වාටිමාර්ග නඩත්තු කිරීමේ ශක්තියක් එම ජනතාවට නොමැති වීමෙන් ඒ කෙරෙහි පැවති අවධානය ක්‍රමයෙන් අඩුවී යාම නිසා මෙම ඉදිකිරීම් ක්‍රමයෙන් දුර්වල වන්නට ඇති බව අනුමාන කළ හැකිය. පශ්චාත් කාලීනව එළඹී විවිධ ස්වභාවික විපත් හා මානව ක්‍රියාකාරකම්වල ප්‍රතිඵල ලෙස මෙම වාටි පද්ධතියේ සුවිශේෂී ඉදිකිරීම් විනාශ වී යන්නට ඇත. එබැවින් විශිෂ්ඨ වාටි පද්ධතියක ඉතිරි ව පවතින සාධක ප්‍රමාණය ද වර්තමාන ජනාවාසකරණය හා මානව ක්‍රියාකාරකම් නිසා ඉතාමත් සීග්‍රයෙන් විනාශ වෙමින් පවතී. එබැවින් එවැනි ස්ථාන හඳුනාගෙන මතු පරපුර සඳහා ආරක්‍ෂා කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගැනීම නොපමාව සිදුකළ යුතුව ඇත.

